

ZN.5183.22.2014.MD

Szczecin, 10.09.2014 r.

Burmistrz Trzebiatowa
Rynek 1
72-320 Trzebiechów

Dotyczy: zaleceń konserwatorskich w sprawie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych obwarowań miejskich w Trzebiechowie

Działając na podstawie art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568, z późn. zm.), w odpowiedzi na wniosek z dn. 28.05.2014 r. (data wpływu), po przeprowadzeniu oględzin zabytku w dniu 24 lipca 2014 r., Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie przedstawia zalecenia konserwatorskie w sprawie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych obwarowań miejskich w Trzebiechowie.

W/w zespół obiektów budownictwa obronnego jest wpisany do rejestru zabytkowo pod nr rej. A-199 (dec. znak: Kl.V.-0/209/57 z dnia 1 lutego 1957 r.). Ponadto mury obronne położone są w granicach Starego Miasta w Trzebiechowie. W/w układ urbanistyczny jest wpisany do rejestru zabytków pod nr rej. A-72 (dec. znak: Kl.V.-0/54/55 z dnia 29 października 1955 r.) oraz jest objęty ochroną na podstawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Trzebiechowa w formie planu rewitalizacji Starego Miasta przyjętego Uchwałą Na XXIX/2010/96 Rady Miejskiej w Trzebiechowie z dnia 30.12.1996 r. (Dz.Urz. Woj. Szczecińskiego z 1997 r. Nr 3, poz. 19 ze zm.).

Celem ochrony konserwatorskiej jest zachowanie zabytku we właściwym stanie technicznym i estetycznym, w sposób zapewniający ochronę jego wartości artystycznych, historycznych i naukowych. Przeprowadzone w dniu 24 lipca 2014 r. oględziny zabytku wykazały zróżnicowany stan zachowania murów i obiektów obronnych na poszczególnych odcinkach pierścienia obwarowań, od stanu zadowalającego po stan awaryjny.

Najpilniejszej interwencji konserwatorskiej wymaga odcinek wysypanego lica muru od strony ul. Krętej, pomiędzy ulicą Kościuszki i Pocztową. Lico muru należy przemurować przy użyciu cegły pozyskanej z wysypiska lub zastosować cegłę o wymiarach i właściwościach dostosowanych do cegły średniowiecznej, układaną w nawiązaniu do istniejącego wątku. Należy zabezpieczyć koronę muru i wykonać odpowiednie spadki korony i przylegającego terenu w celu umożliwienia odprowadzania wód opadowych.

Inny zagrożony odcinek muru znajduje się przy ul. Wąskiej, po południowej stronie ulicy Wojska Polskiego. W miejscu rozebranych budynków gospodarczych uwidoczniły się relikty średniowiecznej czatowni z czytelnymi partiami lica murowanego przy użyciu cegły gotyckiej. Stan muru wykazuje daleko posuniętą degradację mechaniczną i biologiczną. Korona muru na tym fragmencie jest uszkodzona, uwidocznione jest wnętrze konstrukcji murowej, porośnięte bylinami, lico muru osypuje się samoistnie. Na części lica widoczne wtórne tynki cementowe. Storna polna tego fragmentu muru również wykazuje daleko idące uszkodzenia mechaniczne, zwłaszcza w partii fundamentowej, gdzie zaobserwowano znaczne ubytki kamiennej partii cokołowej. Ten odcinek muru również wymaga pilnej interwencji konserwatorskiej polegającej na zdjęciu luźnych cegieł, przemurowaniu osłabionego lica przy użyciu cegły gotyckiej, zabezpieczenia korony muru oraz uzupełnienia ubytków przy użyciu głazów granitowych oraz cegły gotyckiej.

Generalny remont murów obronnych powinien ponadto uwzględniać następujące zalecenia:

1. Należy przeprowadzić kwerendę historyczną i rozpoznanie architektoniczne zabytku w celu precyzyjnego rozpoznania zakresu występowania oryginalnej substancji gotyckich obwarowań i poszczególnych urządzeń obronnych oraz zakresu późniejszych przekształceń. Należy oprzeć się na dokumentacji stanu zachowania murów sprzed fragmentarycznej odbudowy i rekonstrukcji, dostępnej w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie. W zależności od wyników w/w badań zaleca się rekompozycję wybranych fragmentów murów oraz uczynienie relikwów dawnych budowli obronnych (np. czatowni).
2. Zalecane jest zbadanie stanu posadowienia istniejących odcinków muru kurtynowego, w tym badania geotechniczne i konstrukcyjne w celu opracowania metody wzmocnień odcinków muru o zagrożonej statyce. Działania naprawcze powinny mieć charakter zakryty i możliwie w najmniejszym zakresie ingerować w oryginalną strukturę zabytku. Projekt zabezpieczeń odcinków muru położonych na skarpach wzdłuż Regi na odcinku północno-zachodnim i wzdłuż kanału Młynówki na odcinku południowo-wschodnim powinny uwzględniać wykonanie niezbędnych działań naprawczych, prowadzących do zabezpieczenia samych skarp. Zaleca się stosowanie wzmocnień naturalnych opartych na rozwiązaniach biologicznych.
3. W sytuacji znaczącej różnicy rzędnych terenu pomiędzy stroną miejską a polną należy wykonać projekt izolacji i odpowiedniego odwodnienia murów. Dopuszcza się zastosowanie instalacji drenarskiej lub koryta z odpowiednim odprowadzeniem do studni chłonnej lub kanalizacji deszczowej.
4. Należy wypracować spójną koncepcję projektową dotyczącą formy czapy wieńczącej mury kurtynowe. Zaleca się odcięcie korony muru warstwą izolacyjną oraz wykonanie warstw traconych z cegieł o wymiarach gotyckich układanych ukośnie, ze spadkiem w kierunku polnym.
5. Konserwacja wątku ceglanego powinna zakładać zachowanie oryginalnych partii lica, z uwzględnieniem uczynienia istniejących nawarstwień historycznych od czasów średniowiecza po XIX w. Partie lica przemurowane współcześnie cegłą o wymiarach i parametrach nie dostosowanych do materiału zabytkowego należy wymienić i dostosować do sąsiadującego wątku zabytkowego.
6. Konieczne jest usunięcie wszelkich wypraw cementowych z elewacji oraz zastosowanie spoiny dostosowanej pod względem parametrów fizycznych, chemicznych i estetycznych do wypraw zabytkowych. Zaleca się stosowanie zapraw na bazie wapna trasowego o odpowiednim uziarnieniu i kolorystyce. Wskazane jest wytypowanie do zachowania i wzmocnienia oryginalnych wypraw zabytkowych (obecnych np. na elewacji polnej od strony Kanału Młynówki oraz na odcinku południowo-zachodnim).
7. Lico oraz koronę murów należy starannie oczyścić z porastającej roślinności, w tym bylin, mchów i porostów, przy użyciu preparatów biobójczych. Dezynfekcję murów należy powtarzać okresowo, zgodnie z realnymi potrzebami i zaleceniami producenta preparatu. Należy dokonać przeglądu rosnących w bezpośrednim pobliżu murów drzew i krzewów oraz zakwalifikować wybrane rośliny do zabiegów pielęgnacyjnych lub usunięcia, w przypadku stwierdzenia zagrożenia dla konstrukcji i substancji budowlanej murów.
8. Zaleca się konserwację i właściwe utrzymanie murów oporowych oraz XIX w. murów ogrodzeniowych istniejących na obrysie średniowiecznych murów obronnych (przy dawnym budynku szpitala miejskiego i w odcinku północno-wschodnim). Przebieg

nieistniejących fragmentów murów kurtynowych należy uczytelnić w terenie w oparciu o wyniki odkrywek archeologicznych i badań architektonicznych. Zaleca się wykonanie wątku z cegły brukowej lub kamieniu polnych w poziomie nawierzchni lub w formie niskich murków.

9. Wskazane jest utrzymanie i uczytelnienie na fragmentach ulicy przymurnej okalającej mury obronne od strony miasta. Należy utrzymać, a na fragmentach przywrócić kamienną nawierzchnie uliczki oraz jej historyczny przebieg i przekrój.
10. Zaleca się uporządkowanie i zagospodarowanie terenów dawnej fosy, na odcinkach zajętych przez ogródki działkowe i budynki gospodarcze. Konieczne jest przywrócenie pełnej dostępności pasa technicznego terenu od strony fos – zwłaszcza na zajętych przez ogródki warzywne, wygradzonym terenie po południowej stronie ul. Wojska Polskiego.
11. Zaleca się wytyczenie ciągu pieszego w formie ścieżki edukacyjno-turystycznej wzdłuż murów ze spójnym systemem informacji wizualnej na temat historii zabytku, istniejących i nieistniejących urządzeń obronnych (np. rozebranych bramy miejskich).
12. Projekt rewaloryzacji murów obronnych powinien zakładać uporządkowanie otoczenia murów i odpowiednie zagospodarowanie przyległego terenu, w tym wykonanie odpowiednich mebli ulicznych i elementów zagospodarowania podnoszących atrakcyjność i dostępność turystyczną zabytku. Należy m.in. wyremontować granitowe schody prowadzące do furt przy ul. Wodnej i Daszyńskiego i odtworzyć schody granitowe przy furcie u wyloty ul. Kopernika wraz z wykonaniem stylizowanych kutych balustrad.

Powyższe zalecenia **nie stanowią podstawy** do rozpoczęcia robót budowlano-konserwatorskich przy zabytku. Zgodnie z art. 36 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz przepisami rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz.U. z 2011 r. Nr 165 poz. 987) **wymagane jest uzyskanie pozwolenia** wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie wszelkich robót budowlanych, prac konserwatorskich i restauratorskich oraz wszelkich działań mogących naruszyć substancje lub wygląd zabytku wpisanego do rejestru.

Stan zachowania zabytku oraz problemy technologiczne i konserwatorskie związane z zabezpieczeniem i rewaloryzacją murów obronnych w Trzebiatowie wymagają opracowania projektu budowlanego rewaloryzacji zawierającego następujące opracowania branżowe: opracowanie konstruktorskie, ekspertyzę geotechniczną, opracowanie historyczno-konserwatorskie, program prac konserwatorskich opracowany przez konserwatora-technologa specjalizującego się w konserwacji rzeźby kamiennej i detalu architektonicznego, projekt architektoniczny, projekt zagospodarowania terenu, projekt gospodarki zielenią.

Ze względu na duży zakres prac remontowo-konserwatorskich dopuszcza się etapowanie zadania. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć najbardziej zagrożone odcinki murów, wskazane w niniejszych zaleceniach.

Zachodniopomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
Ewa Stanecka
Ewa Stanecka

Otrzymują:

1. adresat
2. a/a